

РІШЕННЯ

Комітету Верховної Ради України
з питань правової політики

щодо Бюджетної декларації на 2027-2029 роки

За дорученням Голови Верховної Ради України від 23 червня 2026 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні Бюджетну декларацію на 2027-2029 роки та встановив таке.

До Верховної Ради України 23 червня 2026 року надійшла схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2026 року № 793 Бюджетна декларація на 2027-2029 роки (далі – Бюджетна декларація).

Відповідно до частини третьої статті 152 Регламенту Верховної Ради України комітети розробляють свої пропозиції щодо бюджетної політики з урахуванням Бюджетної декларації і подають їх до комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету, у десятиденний строк з дня надходження Бюджетної декларації до Верховної Ради України.

Комітет 25 червня 2026 року звернувся до головних розпорядників бюджетних коштів з пропозицією надати свої зауваження та пропозиції до Бюджетної декларації.

Згідно з положеннями частини першої статті 130 Конституції України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів.

Пунктами 7 та 8 частини п'ятої, частиною сьомою статті 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) визначено, що незалежність судді забезпечується окремим порядком фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів, установленим законом і належним матеріальним та соціальним забезпеченням судді. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу визначених Конституцією України та законом гарантій незалежності судді.

Відповідно до частин першої та другої статті 146 Закону держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів відповідно до Конституції України. Забезпечення функціонування судової влади передбачає: окреме визначення у Державному бюджеті України видатків на утримання судів не нижче рівня, що забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя відповідно до закону; законодавче гарантування повного і своєчасного фінансування судів; гарантування достатнього рівня соціального забезпечення суддів.

У своєму Рішенні від 24 червня 1999 року № 6-рп/99 (справа про фінансування судів) Конституційний Суд України звертає увагу на те, що однією з конституційних гарантій незалежності суддів є особливий порядок фінансування судів, а важливим механізмом їх забезпечення є встановлений частиною першою статті 130 Конституції України обов'язок держави забезпечувати фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. Централізований

порядок фінансування судових органів з Державного бюджету України в обсягах, які мають забезпечувати належні економічні умови для повного і незалежного здійснення правосуддя, фінансування потреб судів має обмежити будь-який вплив на суд і спрямований на гарантування судової діяльності на основі принципів і приписів Конституції України (абзац третій пункту 2 мотивувальної частини Рішення).

Комітет, розглядаючи проекти законів про державний бюджет України, неодноразово звертав увагу на те, що розмір прожиткового мінімуму, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, посадових окладів працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, має бути уніфікований з розміром прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

До того ж з метою виконання зобов'язань України, передбачених переговорною рамкою Європейського Союзу, схваленою рішенням Ради Європейського Союзу від 21 червня 2024 року, за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС» Кабінетом Міністрів України схвалено Дорожню карту з питань верховенства права (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС»). Дорожня карта з питань верховенства права є всеохоплюючим стратегічним документом, що визначає комплекс реформ у межах переговорного процесу щодо членства України в ЄС за переговорними Розділом 23 «Судова влада та основоположні права» та Розділом 24 «Юстиція, свобода і безпека». Враховуючи зазначене, на думку членів Комітету вказаний документ необхідно враховувати під час формування положень та показників Бюджетної декларації на 2026–2028 роки.

В умовах невідкладних реформ ініційованих на шляху інтеграції в Європейський Союз, судова влада відіграє роль не тільки забезпечення верховенства права, але і є ключовою інфраструктурою для забезпечення стійкості та ефективності запроваджених реформ відповідно до стратегічних орієнтирів розвитку держави у всіх галузях включаючи економіку, обороноздатність, реалізацію демократичних прав.

Водночас перед українською судовою системою постають серйозні виклики, зокрема відсутність належного фінансового забезпечення, неконкурентний рівень суддівської винагороди суддів місцевих судів, спричинений багаторічною практикою застосування окремого розміру прожиткового мінімуму для визначення базового розміру посадового окладу судді, та неконкурентний рівень заробітної плати працівників апаратів місцевих, апеляційних судів, абсолютна залежність судової влади у питанні оплати праці працівників апаратів судів від рішень виконавчої влади, накопичення заборгованості за рішеннями судів на користь суддів, працівників апаратів судів та працівників органів і установ системи правосуддя, необхідність додаткового фінансового ресурсу для здійснення доплат співробітникам Служби судової охорони, які несуть службу на територіях можливих бойових дій та територіях активних бойових дій, відсутність достатніх людських ресурсів в судовій системі, надмірне та непропорційне навантаження на суддів, пошкодження приміщень судів внаслідок ворожих атак тощо.

Неефективність системи фінансового, матеріально-технічного та соціального

забезпечення гарантій незалежності судової влади ставить під загрозу незалежне та неупереджене правосуддя, а відтак несе ризики для успішної європейської інтеграції України.

На підставі викладеного, відповідно до частини третьої статті 152 Регламенту Верховної Ради України Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Внести до Комітету з питань бюджету пропозиції Комітету з питань правової політики до Бюджетної декларації на 2027-2029 роки (додаються).

2. Надіслати до Комітету з питань бюджету пропозиції Конституційного Суду України, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Вищого суду з питань інтелектуальної власності, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України, Міністерства юстиції України до Бюджетної декларації на 2027–2029 роки.

Пропозиції Комітету з питань правової політики до Бюджетної декларації на 2027-2029 роки

Розділ «Державна політика у сфері державного управління»

Наразі, враховуючи реальні можливості державного бюджету обсяг видатків на оплату праці працівників державних органів та розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, посадових окладів працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також працівників податкових і митних органів залишається на рівні 2026 року.

Наразі, враховуючи реальні можливості державного бюджету обсяг видатків на оплату праці працівників державних органів та розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, посадових окладів працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також працівників податкових і митних органів залишається на рівні 2026 року, **при цьому має бути використаний єдиний і недискримінаційний підхід у визначенні розміру прожиткового мінімуму для всіх без виключення працівників державних органів.**

Варіант № 2.

Наразі, враховуючи реальні можливості державного бюджету обсяг видатків на оплату праці працівників державних органів та розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення ~~базового розміру посадового окладу судді,~~ посадових окладів працівників ~~інших~~ державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також

	<p>працівників податкових і митних органів залишається на рівні 2026 року.</p> <p>При цьому, відповідно до статті 130 Конституції України (держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів), прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді, визначається статтею 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» і не може змінюватися або будь-яким іншим чином обмежуватися законами України про Державний бюджет України на відповідний рік.</p>
--	---

Розділ «Державна політика у сфері верховенства права»

На шляху європейської інтеграції зусилля Уряду України будуть спрямовані на продовження реформи сектору правосуддя відповідно до взятих Україною зобов'язань, актів права ЄС і кращих міжнародних практик з урахуванням воєнного та післявоєнного стану справ у державі.

Відтак фінансові ресурси у 2027—2029 роках у сфері верховенства права будуть спрямовані на:

<p>Відсутня</p>	<p>на виконання заходів Дорожньої карти з питань верховенства права (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС») забезпечення судів, органів та установ системи правосуддя на постійній основі належними фінансовими та людськими ресурсами, у тому числі шляхом забезпечення на рівні з антикорупційними органами конкурентного розміру суддівської винагороди для суддів та заробітної плати для працівників апарату судів, інших</p>
------------------------	--

посилення інституційної спроможності судів та інших органів системи правосуддя, зокрема шляхом оптимізації мережі місцевих загальних судів з урахуванням адміністративно-територіального устрою, навантаження на суди, оптимальної кількості суддів у судах; ~~імплементції результатів функціонального аудиту з питань усунення дублювання повноважень та розмежування компетенції між органами системи правосуддя;~~

підвищення прозорості та якості процесів відбору кандидатів на посади в органи судової влади;

укомплектування складу суддів Конституційного Суду України, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, апеляційних та місцевих судів ~~на основі удосконалених механізмів відбору судді;~~

забезпечення функціонування Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду;

~~оптимізацію функціонування органів суддівського врядування та самоврядування, зокрема шляхом розмежування їх повноважень, реорганізації (за необхідності) на основі проведеного аудиту;~~

органів та установ системи правосуддя з урахуванням навантаження, значущості та відповідальності роботи;

посилення інституційної спроможності судів та інших органів системи правосуддя, зокрема шляхом **поетапної (поступової) оптимізації** мережі місцевих загальних судів **відповідно до положень Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів»** з урахуванням адміністративно-територіального устрою, навантаження на суди, оптимальної кількості суддів у судах;

підвищення прозорості та якості процесів відбору кандидатів на посади в органи судової влади;

укомплектування складу суддів Конституційного Суду України, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, **Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду**, апеляційних та місцевих судів;

забезпечення функціонування Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду, **зокрема шляхом забезпечення новостворених судів приміщеннями та належними матеріально-технічними засобами;**

посилення спроможності органів суддівського врядування та самоврядування, зокрема шляхом забезпечення їх належними фінансовими та людськими ресурсами;

забезпечення передбачуваності, сталості та відкритості дисциплінарної практики щодо суддів; **забезпечення Служби**

забезпечення передбачуваності, сталості та відкритості дисциплінарної практики щодо суддів;

покращення механізму доступу громадян та їх безпосередню участь у здійсненні правосуддя, зокрема шляхом впровадження інституту суду присяжних;

забезпечення якісного перекладу з урахуванням стандартів ЄС **у кримінальних провадженнях**;

забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи та використання її спроможностей для забезпечення єдності судової практики та адміністрування судової системи.

Відсутня

Відсутня

дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя достатніми фінансовими та матеріально-технічними ресурсами;

покращення механізму доступу громадян та їх безпосередню участь у здійсненні правосуддя, зокрема шляхом впровадження інституту суду присяжних, **при цьому Уряд має забезпечити суди присяжних належними приміщеннями і додатковими фінансовими та матеріально-технічними ресурсами для їх роботи;**

забезпечення якісного перекладу з урахуванням стандартів ЄС **при судовому розгляді справ;**

забезпечення функціонування та модернізації Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи або її окремих **модулів/підсистем за рахунок коштів Державного бюджету України на постійній основі** та використання її спроможностей для забезпечення єдності судової практики та адміністрування судової системи;

забезпечення належними фінансовими та матеріально-технічними ресурсами діяльності, пов'язаної з проведенням державними спеціалізованими установами судових експертиз, у тому числі шляхом забезпечення конкурентного рівня винагороди судових експертів державних спеціалізованих установ;

забезпечення належних умов в місцях відбування покарань та місцях попереднього ув'язнення з урахуванням стандартів ЄС.

Розділ «Оцінка фіскальних ризиків та їх вплив на показники державного бюджету»

Фіскальні ризики, які можуть вплинути на виконання показників державного бюджету протягом 2027—2029 років, мають різну природу та рівень впливу, водночас головними з них залишаються безпекові та військові ризики, а також ризики, пов'язані із зміною зовнішньої економічної кон'юнктури.

...

На підвищення витрат державного бюджету впливатиме:

...

<p>— прийняття судових рішень з питань пенсійного забезпечення, призначення пільг на оплату житлово-комунальних послуг та зростання потреби у видатках на їх виконання;</p> <p>- необхідність погашення заборгованості за судовими рішеннями з питань пенсійного забезпечення;</p> <p>- невиконання рішень Європейського суду з прав людини у справах проти України та недостатнє фінансування витрат на оплату послуг юридичних радників для забезпечення інтересів держави у Європейському суді з прав людини;</p> <p>...</p>	<p>- тривала незбалансована політика у сфері пенсійного забезпечення, соціальних виплат і надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, а також непослідовна адміністративна практика, що змушує громадян масово звертатися до судів за захистом порушених прав, призводить до необхідності виділення державою додаткових ресурсів, накопичення заборгованості перед громадянами та зумовлює необхідність передбачення додаткових видатків на її погашення;</p> <p>- необхідність погашення заборгованості за судовими рішеннями з питань пенсійного забезпечення;</p> <p>- невиконання рішень Європейського суду з прав людини у справах проти України та недостатнє фінансування витрат на оплату послуг юридичних радників для забезпечення інтересів держави у Європейському суді з прав людини;</p> <p>...</p>
--	---